

BALENDIN ENBEITA

BERTSOPAPER-LEHIAKETA

XV. EDIZIOA

BERTSO SORTA SARITUAK

Mendipe baten dago
Uspitxa Jauregi,
nere txikitxutako
jolasen lantegi.
Pozik egingo neukez
idazten urte bi,
zenbat maite zaitudan
azaldu banegi!

Balendin Enbeita

Bizi hurren

Doinua: *Hor bide eguzkitsu bat*

1

Nola kantatu nahi diet
bi titiburu iluni?
Oritzari, karenari,
milaka ehun biguni?
Zer, gorputz arrotzu bati?
Zer, garun bete lurruni? (Bis)
Hainbeste amets urruni?
Neurtzen didate zenbat ur,
zenbat pisu, zenbat burni...
Bitartean zu zaitut hats,
zu birika eta zu mihi
nik zu zaramatzat baina
berez zuk naramazu ni.
Berez zuk naramazu ni,
zu birika eta zu mihi.

3

Uda heltzear denean
zer da goia, zer da behea?
Ez banaiz gai ikusteko
jada nire oin parean.
Batera barrentzen zaizkit
indarra, ahuldadea (Bis)
ekaitza eta barea.
Uhin amniotikoetan
arrainak eta harean
kulunka sumatzen ditut
igo delako marea
bi bular eta zilbor bat
sakonerarik gabea.
Sakonerarik gabea
igo delako marea.

2

Negua luze joan zen
barreneko mintzei mintzo,
lotzen ninduten beldurrak
aitortu nizekizun zintzo.
Udaberriz hodeiak mehe,
itsasoa intsumiso. (Bis)
Eta zelaiak nartziso.
Adi-adi pasa ditut
–hori nuen konpromiso–,
ildaskaz ildaska eta
dardarizoz dardarizo,
hogeita hemeretzi aste
zu zaren gorputz honi so.
Zu zaren gorputz honi so
dardarizoz dardarizo.

4

Kalean ez dut sekula
horrenbeste irri batu...
Jakin nahi ez nituenak
dizkidate deskribatu;
uste, iritzi, aholku
eta epai hibridatu. (Bis)
Ezpainak nola bridatu?
Jendearen begiradak
azalean transkribatu,
inork baimendu gabeko
zenbat esku inskribatu
niretzat nahi zaitut baina
noiztik ez zara pribatu?
Noiztik ez zara pribatu?
Zenbat esku inskribatu.

XV. BALENDIN ENBEITA BERTSOPAPER LEHIAKETA

5

“Ama onak” ez du inoiz
ukatuko babesperik
ez da espero proiektu
berrietan babesterik,
nobela bat idazterik,
tabladuan abesterik; (Bis)
sormenezko erbesterik.
Niri ikara sortzen dit
hainbeste asmo eskegik
munduak oihukatzen dit
nik egin gabe eskerik
ez naizela zain dagoen
emakume bat besterik.
*Emakume bat besterik
nik egin gabe eskerik*

7

“Ama izan nahi al duzu?”
neure buruari galde
egin nion eta baietz
batek egin zidan alde.
Diskurtso haragituak
kontraesanen lurralde (Bis)
bizipenetan ahalge.
Erabaki zintudanez
nire zalantzez bestalde
inoiz ez naiz sentitu hain
erraiak alderik alde;
subrogatzearen aurka,
abortatzearen alde.
Abortatzearen alde
erraiak alderik alde.

9

Gaurko ziurtasun eza
bihar-etzirako abal,
bizitzeko aukera bat
ezin litekeena gal,
soin honek egingo badu
erdigunea arrabal (Bis)
emozioen karnabal.
Beso-zabalik agurtu
nahi ditut bi begi zabal
sabel barrendik irtenda
zure ezin, nire ahal
irrikaz naukazu laster
bihurtu zaitezen magal.
Bihurtu zaitezen magal
nire ezin, zure ahal.

6

Desiraren eta arau
ezarrien bereizketan,
gizartetik heltzen zaidan
ahotsaren bikoizketan,
eredu zurrunen eta
idealen eraisketan (Bis)
belarriak berriz ketan.
Liburuen azpimarrak
zabuetan, txirristetan...
Haur-parke hustu bateko
zuhaitz baten gerizpetan
hiru ordu daramatzat
Adrienne Richekin hizketan.
Adrienne Richekin hizketan
zuhaitz baten gerizpetan.

8

Zu hazi ahala mamuak
bilakatu dira ñaño
astekako zenbaketak
ekarri gaitu honaino.
Gaur pausoa nekezago
daramat labarreraino (Bis)
aurreko aldi bano.
Banku honetan eseri naiz
—banku bera da gaurdaino—
zeru urdinetik zintzilik
kaio bat eta bi laino
izpiz izpi sar dakizun
eguzkia barruraino.
Eguzkia barruraino
kaio bat eta bi laino.

10

Siesta usaindun bazkaloste,
insomniozko gauerdi,
lo-kanta inprobisatu
diren hiru-lau hitzerdi.
Egunak astiro doaz,
badoaz eta, gaitzerdi, (Bis)
gauak baitira bider bi.
Teorian argi daukat
nola nahiko nukkeen erdi.
Oraindik osorik gaude
odol-jario, izerdi...
sentitzen duzun unean
egin gaitzazu bi erdi.
Egin gaitzazu bi erdi
odol-jario, izerdi...

Izerdiaren pisua

Doinua: *Neska zaharrak eta apaizak I (7 puntura moldatua)*

1

Jokalariak trabesa edo
ardo hordiak aina
zaletasunei tamaina
hartu gabeko kirolariak
dute osasun labaina
lanetik irten eta gauero
zapaltzeak mendi gaina
serotonina ordaina
albokoari darionean
jasanezina da baina
hainbesterako ez da norbere
izerdiaren usaina.

3

Kilometroa lau minutuan
Behobiak bagenitu
gihar laktatoz eritu
batzuekin sei orduz Kebrantan
kronometroa gelditu
ezkaratzeko onena nor den
Stravak dakar ediktu
wattioei obeditu
zenbakietan neurtutakoan
dorsalak bihurtzen ditu
buru gaixodun gorputz sanoak
txalo jotzeko meritua.

5

Arroz aleak gramotan neurtuz
kaloria aurrezteak
hautsa, gelak probesteak
gantz portzentaia orekatzeko
dietaren erbesteak
urteko, Rueda edo Verdejo
dabilzanean besteak
ur botilaren eskeak
gizen beldurrez edanagatik
zerbezaren orde teak
astunagoak dira baskulan
korapilodun hesteak.

2

Errutinaren ihesbideak
crossfita gimnasioa
ariketa sesioa
gogorik gabe entrenatzea
plangintzaren prezioa
lasterkarien pausora lehiak
dakar motibazioa
dosiaren desioa
kontrolatuta daukanarentzat
ez baita adikzioa
larunbatero helmuga marrak
sartzeko afizioa.

4

Kaskoa aero-dinamikoa
zeraamikazko gurrupilak
likrapean soin bipilak
diskodun galgak Ultegrarekin
Boa kalen maratilak
zorionean inbertsioa
onartzen badu kartilak
bizikletari sei milak
profesionalak bailiran janzten
dituzte amateur pilak
bidegorrian paseatzeko
karbonozko zapatilak.

6

Huts egindako entrenamendu
planaren penitentzia
porrota da sententzia
seriean ez badagokio
pendizari potentzia
arrakastatik dezepziara
arteko diferentzia
diziplina konstantzia
alferrentzako aitzakia da
nekearen lizentzia
zangoak minez hasitakoan
lasaitzen da kontzientzia.

XV. BALENDIN ENBEITA BERTSOPAPER LEHIAKETA

7

Orduetako prestatze lanak
familia apostuak
zaintza ezin adostuak
haurrak eskutan podiumeko
argazkiekin poztuak
balantzan jarriz gero merezi
duen denbora kostuak
uzteko arrapostuak
erlojuari harramazkatuz
saillapeneko postuak
segundo batzuk seme alaben
etxeko lanei ostuak.

9

Belaunek tripa jotzen badute
teknologia arina
piztutakoan Garmina
abiaduran nabarmentzen da
hamarkaden eragina
gaztetan lortu zitezken markak
oroitzearen samina
jasateko gai bagina
dekadentzian duin onartzea
bakoitzak bere adina
ordekan pozik ibiltzea da
noizbait aldapan adina.

8

Injustizia genetikoak
podiumaren defentsan
garaikurrik ez despentsan
galtzailearen itxaropena
lanari aintza promesan
poz iragankor baten usteak
garaipenaren jabetzan
zoriona ekar zezan
gailurreraino iritsi denak
baizik ez lezake esan
nola loriak ibilitako
bidezidorrean zetzan.

10

Bikote, lagun edo lankide
kontzentrazio estutik
mintzagai bera eskutik
errendimendu kontrolak ez du
harreman sareez tutik
sasoia xede, salbatu ordez
ohitura osasuntsu bik
lesioaren izutik
bizimodua eraiki bada
ardaztua kirol sutik
pultsazioak jaitsitakoan
zerk eutsiko dio zutik?

Anaia galduari

Doinua: *Urretxuko semea*

Inaxi Urbiztondo Maiza bertsolaria Ataungo Aintzaudietatxiki baserrian jaio zen 1881eko uztailaren 31n, San Inazio egunez. Historiako beste emakume bertsolari asko bezala bere ezaguerarik ez geneukan birbiloba batek haren berri ematea erabaki duen arte. Inaxiren bertso lan guztiak ere galdu egin dira garaian inork jaso ez zituelako.

Inaxik bertso zahar mordoska omen zekien, eta buruz kantatzen omen zituen batere erratu gabe. Tartean bere bizitzako pasarteei jarritako bertso sorta luzeak ere ba omen ziren. Sorta horietako batek bereiziki hunkitzen omen zuen, 1891ko negute gogorrean galdu zuen anaiari buruzko istorioa kontatzen zuen bertan.

1

Pentsamendua daukat
urrungo garaitan
mila zortziehun ta
laurogeita hamaikan
bi oinatz galdu ziren
mendiko zelaitan
anaiaren urratsak
elur-ekaitz haitan...
bi oinatz galdu ziren
mendiko zelaitan
betiko arrastoa
utziz nire baitan.

3

Aise sartu zen haize
izoztua nigan
eldarnioak ere
eragin zizkidan
botika ba omen zen
lruñeko jiran
propio eskatu nuen
inor ez zedin joan
botika ba omen zen
lruñeko jiran.
Joakintxok esan zuen:
joaten utzidan.

2

Negute beltza bazen
urte hartakoa
oraindik beltzagoa
zen Aralarkoa
haizea ekarri zuen
izoztutakoa
nire birikek jaso
zuten zartakoa
haizea ekarri zuen
izoztutakoa
haren obra da gero
etorritakoa.

4

Ataundik Iruñera
zer distantzi dago?
oinez baldin bada ez
jakinda nahiago
Joakin, artzain lanetan
jarduna lehenago
-hamasei urte dauzkat
kurtituta nago!-
Joakin, artzain lanetan
jarduna lehenago
zutunik ez genuen
ikusi gehiago.

XV. BALENDIN ENBEITA BERTSOPAPER LEHIAKETA

5

Bihotzak zebilkion
odola zainean
zerumuga bakarra
beraz, Iruñean
artilezko beroki
ziztrin bat soinean
buruan txapela ta
abarken gainean
artilezko beroki
ziztrin bat soinean
arreba salba zedin
epe ertainean.

7

Itzuleran iluna
egin zen orduan
elur ekaitz bortitz bat
lehertu zen zeruan
ezin zuen jarraitu
paraje ganduan
ta esna mantendu behar
ahal zen moduan
ezin zuen jarraitu
paraje ganduan
ta harmonika jo zuen
haitzarte galduan.

9

Ageri ez zenean
bosgarren egunez
koadrila osatu zen
hamar bat lagunez
Aralarren barrena
bekozko ilunez
bizirik ote dago?
Nun bilatu? Nun ez?
Aralarren barrena
bekozko ilunez
zalantzari zor zaion
erantzunkizunez.

6

Bi eguneko bidean
ordeka ta aldapa
Iruñera heldu zen
galantak pasata
botika hartu eta
etxera presaka
bere arreba txikia
gogoan bueltaka
botika hartu eta
etxera presaka
-eutsi, Inaxi, banoan
ez dun ezer falta!-

8

Aralar oro zelai
harizti, pagadi...
tartean harmonika
zahar bat kantari
soinua izoztu zen
erdi salatari
edertasun hartako
minaren atari
soinua izoztu zen
erdi salatari
bide emanez Joakinen
azken arnasari.

10

Erantzuna orduak
zekarten ordea
han zetzan gorpu, haitzen
arteko lorea
harmonika ondoan
zuri kolorea
bizimin seinale zen
haren adorea
harmonika ondoan
zuri kolorea
eta nire botika
zakuan gordea.

XV. BALENDIN ENBEITA BERTSOPAPER LEHIAKETA

11

Botika hartu eta
ondu nintzen dena
haren faltan gainean
neukakeen azkena
amustu zen barruko
gaitzaren eztena
baina malko gazitan
beratzen ez pena...
amustu zen barruko
gaitzaren eztena
orain bihotzean dut
sendatzen ez dena.

12

Nun habil? Nora joan haiz?
galderak zeuzkeat
bi birika dizkiat
dezente kosteak
bizitza alu honen
joera tristeak...
hiregana naramak
begiak ixteak
bizitza alu honen
joera tristeak...
nirea luzatu dik
hirea mozteak.

LAU LETRATXO

Doinua: Martxa baten lehen notak. Mikel Laboa

Lau letratxo elkarren ondoan:

akronimoa da, brabo!

Eta atzean bertso-eskola bat...

barkatu, askoz gehiago!

A, L, B eta ondoan E,

ALBE lez ezagunago,

Trinok ta Andonik sortu zutena

gaur baino askoz lehenago.

Laurogeian sortu zuten eta,

ez ote dugu arraro

hainbeste urtez jardun izana

bertsogintzaren abaro?

Sekretutxo bat badauka, baina,

irauteak aroz aro,

ALBEn ahotsak ugari dira,

bihotza bakarra dago!

